

HE 43/2017 Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden ympäristöä koskevien hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamiseksi

Asiantuntijakuuleminen eduskunnan lakivaliokunnassa ja asiantuntijalausunto

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston ympäristölupavastuualueen edustajana totean esityksestä eduskunnan lakivaliokunnalle seuraavaa:

Lupaviranomaisen kannalta esityksessä on merkittävää, että mm. ympäristönsuojelulain, maa-aineslain ja vesilain mukaisissa asioissa otetaan käyttöön valituslupajärjestelmä, jonka mukaan muutoksenhaku hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Lisäksi haettaessa Vaasan hallinto-oikeudelta muutosta vesilain nojalla annettuun päätökseen asianosaisten kuulemisen toimittaisi päätöksen tehneen viranomaisen sijasta muutoksenhakutuomioistuimena toimiva Vaasan hallinto-oikeus eli kuten nyt jo on ympäristönsuojelulain mukaisissa asioissa menetelty.

Valituslupajärjestelmän vaikutuksia lupaviranomaisen kannalta on vaikea ennakoida. Voidaan kuitenkin arvioida, että lupaviranomaisen päätöksen painoarvo kasvaa, kun yksi säännönmukainen valitustie on luvan takana. Lisäksi Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen painoarvo kasvaa merkittävästi, kun se jää usein viimeiseksi päätökseksi asiassa.

Kuten esityksestä käy ilmi, korkein hallinto-oikeus on erityisesti ympäristöasioissa muuttanut tai kumonnut ja palauttanut asian suhteellisen usein verrattuna muihin Vaasan hallinto-oikeuden eri asiaryhmien päätöksiin. Tämä kuvastaa ympäristöasioiden monimuotoisuutta ja tulkintamahdollisuuksia. Valituksenalaisissa päätöksissä on usein useita lupamääräyksiä, joilla voi olla asianosaisten ja eri viranomaisten kannalta merkitystä. Pienetkin muutokset lupamääräyksiin valitusasteessa näkyvät muutoksina. Päätöksissä arvioidaan myös vaikeasti arvioitavia edellytyksiä kuten ympäristön merkittävä pilaantuminen, naapureille aiheutuva kohtuuton rasitus tai hankkeen aiheuttamien hyötyjen ja haittojen intressivertailuun liittyviä kysymyksiä, mikä osaltaan selittää muutoksia.

Vaasan hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden edustajat ovat usein esitelmissään korostaneet ympäristöasioita koskevien päätösten tapauskohtaisuutta, mikä tarkoittanee mm. yksittäisen toiminnan tai hankkeen vaikutusten suhdetta ympäristöön ja asianosaistahoihin. Ympäristöolosuhteet ja asianosaistahot vaihtelevat asioittain. Tämän takia päätöksistä on usein vaikea arvioida niiden ennakkopäätösarvoa.

Valituslupajärjestelmä lisää korkeimman hallinto-oikeuden ja osittain myös Vaasan hallinto-oikeuden päätösten ennakkopäätösarvoa. Tämä voidaan nähdä lupaviranomaisen kannalta hyvänä asiana.

Yksityisten asianosaisten säännönmukaiset valitus-/vaikutus-mahdollisuudet vähenevät. Heidän oikeusturvansa toteutunee kuitenkin siten, että valitusluvan voi saada esim. , jos prosessissa on tapahtunut ilmeinen virhe, joka vaikuttaa heidän oikeuteensa tai etuunsa tai jos asialla on ennakkopäätösarvoa. Luvan hakijan mahdollisuus saada lainvoimainen päätös tähän astista nopeammin paranee.

Nähtäväksi jää, muuttuuko Vaasan hallinto-oikeuden linja varovaisemmaksi esim. siten, että se entistä useammin palauttaa asian lupaviranomaiselle uuteen käsittelyyn. Ympäristöasioissa on usein tapana, että luvan hakija kielteisen päätöksen saatuaan esittää uutta lupaedellytyksiin merkittävästi vaikuttavaa selvitystä muutoksenhakuasteessa, mikä joskus on (osa)syy asian palauttamiselle lupaviranomaiselle.

Lisäksi muutos aiheuttanee tapauksittain Vaasan hallinto-oikeudessa paineita laajentaa ratkaisukokoonpanoja ympäristöasioissa. Samanlaista asiantuntemuksen riittävyteen liittyvää painetta voi syntyä myös lupaviranomaisessa.

Se, että Vaasan hallinto-oikeus toimittaa vesiasioissakin ns. valituskuulemiskierroksen, on perusteltua. On järkevää, että se viranomainen, joka tekee asiassa päätöksen, arvioi asianosaisten kuulemiseen liittyvät kysymykset. Niihin liittyy usein tulkinnanvaraisia piirteitä esim. kuulemisen laajuudesta ja tarpeesta.

Reko Vuotila

Ympäristöneuvos

Länsi- ja Sisä-Suomen aluuhallintovirasto